

un irlandès a la taverna del rei David

per Francesc Parcerisas

Al turó on s'alça la Universitat, a Bristol, bufa un airet suau, no massa fred. L'octubre pregona una tardor benigna, amb bon sol i poques pluges, potser per a contradir la mala premsa que el clima anglès té entre els «continentals». Penso que faria bo de passejar en mànigues de camisa —Alguns estudiants i algunes parelletes em donen la raó tot xerrant o encetant una becaïna damunt la gespa immaculada que s'estén davant la biblioteca de la Universitat—, però aquest senyor que m'espera deu pensar tot el contrari. En efecte, el senyor Pearse Hutchinson, poeta irlandès, no es desprèn del seu llarg abric per res del món. Quan va pel carrer, el seu caminar decidit, la barbassa i aquest abric verdós, li donen un cert aire de jueu americà ortodox, que ell em perdoni.

Tot el que sé sobre el senyor Pearse Hutchinson és ben poca cosa. Ha traduït alguns poemes catalans a l'anglès i a l'irlandès, i crec que el curs passat va donar una conferència a Cambridge sobre poesia catalana i una altra a Bristol sobre Pere Quart, que foren sonades. És natural que senti curiositat per trobar-lo, i encara més donat que la comunitat catalano-parlant a Bristol s'incrementa, quan ell arriba, almenys en un deu o en un vint per cent. Als pubs, els indígenes ens escolten parlar amb fingida indiferència, però en dos on fa tres o quatre dies que ens trobem, i dels quals un es diu, molt romànticament, Lord Byron i l'altre és anomenat del Rei David, sospito que els clients habituals ja comencen a tenir la mosca al nas: encara no ens han pogut definir la procedència. El senyor Pearse Hutchinson està una mica desconcertat per la perspectiva d'haver-me d'explicar la seva vida, i hem de parlar de moltes coses i donar moltes voltes perquè comenci a destapar-se.

—La primera vegada que vaig anar a Barcelona va ser l'any 1954. Jo havia viatjat per Espanya, dues o tres vegades, però mai no havia estat a Catalunya. Tenia certa prevenció pels catalans. Els hispanistes estrangers, especialment els nòrdics, consideren que els catalans són un món a part. Sí, això és terrible! No els tenen gaire simpatia. Així doncs quan l'any 1954 vaig anar a Barcelona va ser ben accidentalment. En realitat jo anava a Andalusia, on pensava viure una temporada, però em calien diners i a Barcelona sabia d'alguns amics que es guanyaven la vida donant classes d'anglès. Així que vaig pensar romandre-hi un parell de mesos, abans d'anar definitivament al sud. Barcelona només havia de ser una etapa.

El senyor Pearse Hutchinson parla amb un vocabulari literari que matisa amb alguna paraulota. De tant en tant, utilitza una traducció directa: Però això és terrible! De

vegades triga a respondre, rumia i confirma el que diu amb un sí final, com per acabar-vos de convèncer.

—Quan me'n vaig adonar ja feia dos anys que vivia a Barcelona, i m'hi trobava bé. La gent hi és amable i acollidora, de seguida hi vaig fer amics. Jo no sabia res del català, però veia que la gent parlava una altra llengua. Quan em reunia amb els amics em parlaven en castellà, però entre ells sempre utilitzaven el català. Això em va sorprendre. No esperava trobar-me amb una llengua viva, parlada pel poble. La situació de l'irlandès, en aquest aspecte, és ben diferent: en Vallverdú diu que el parla un vint per cent de la població, però dubto que el parli més d'un cinc per cent. Si a Irlanda tinguéssim un vint per cent del poble que parlés l'irlandès, fórem a la glòria. En canvi, a Catalunya, hi vaig trobar una llengua majoritària: parlada en família, però també al carrer, i a les ciutats, sí. Això de les ciutats és molt important. L'irlandès només es parla al camp i als pobles petits. Tenir una ciutat, una capital, és molt important per a una llengua.

Pearse Hutchinson va començar a estudiar català par les texts, a l'hora de dinar. Segons explica, el culpable directe n'és Josep M. Bordas, i l'indirecte Salvador Espriu.

—Ja he dit que la situació de la llengua catalana m'havia interessat des del començament, en especial per comparació amb l'irlandès. El que jo vaig trobar a Catalunya era com un exemple. Era aquella llengua mare, viva, espontània, que hauria desitjat veure a Irlanda. Però tanmateix encara no m'havia decidit a estudiar-la. Jo aleshores dinava quasi cada dia a can Culleretes. Ara és un restaurant de moda, però l'any cinquanta-quatre encara era molt modest. Tot sovint dinava a la mateixa taula de Josep M. Bordas, sí. I vam sim-

patitzar. Bordas sabia que jo estava interessat pel català i un dia em va dir que em duria unes coses que jo havia de llegir. L'endemà es va presentar amb un llibre de Salvador Espriu. Crec que era l'Obra lírica, sí. I Bordas m'anava traduïnt i em comentava els poemes. Hi ha una poesia que és titula El ninot que em va agradar molt. Era una experiència molt pròxima a la meua i llavors em vaig dir que havia d'aprendre català per poder llegir aquella obra en l'original. Jo després he traduït El ninot a l'anglès i a l'irlandès. Sí, El ninot és una de les millors poesies d'Espriu, és molt bona.

El senyor Pearse Hutchinson s'aixeca i va a la barra que li tornin a omplir la pinta de cervesa. Beu amb mètode: primer mitja, després una, després mitja i altra vegada una pinta sencera, etc. En aquest país la beguda és un ritu. El senyor Pearse Hutchinson, cal dir-ho, n'és un practicant perfectament ortodox. A l'altra banda del saló uns joves cepsats juguen a fletxetes. Un grupet de clients segueix amb certa atenció les evolucions d'una família de terratinents del Far-West, a la televisió. El senyor Hutchinson torna i continua:

—Vaig comprar-me una gramàtica catalana a la llibreria Tasis, a la Rambla. Aleshores encara era difícil trobar una gramàtica catalana. L'exemplar que jo vaig comprar havia estat editat al temps de la Dictadura de Primo de Rivera i algú, després, havia tapat la bandera que duia a la portada enganyant-hi al damunt la bandera republicana. Amb aquella gramàtica vaig començar a estudiar català. Això és terrible! A mi encara em costava molt d'esforç parlar-lo, i com que tothom m'entenia en castellà...

Jo li dic que sí, que això ja passa, per veure si la meua dona, que és anglesa i està present, s'engega, però no hi ha manera. Pearse Hutchinson somriu, beu un glop

Pearse Hutchinson, una amistat activa per a la nostra poesia.

llarg, d'una tirada. El senyor Pearse Hutchinson entre els anys 1954 i 1957 va organitzar dues lectures de poesia catalana a l'Institut Britànic de Barcelona, i el 1962 una altra.

—A les primeres van assistir-hi Boix i Riba; Sarsanedas i Albert Manent llegien Espriu i d'altres poetes. L'any 1962 van venir Horta, Oliver, Vallverdú... Jo llegia les traduccions angleses. Allò va estar molt bé, sí. Després he anat traduint alguns autors catalans.

S'ha anat entusiasmant; sembla que el record d'aquelles sessions poètiques el camplau. D'aleshores ençà Pearse Hutchinson ha traduït molts poetes catalans. La traducció del senyor Hutchinson és una cosa extraordinàriament laboriosa, no gens mecànica. Primer ha de pair el poema català i després ha de trobar el moment d'inspiració poètica que li comuniqui un estat d'ànim propici per a la traducció. I això, naturalment, no és cosa de cada dia. La pressa i la poesia li semblen males amigues. Ell mai no corre, caminar de pressa el cansa. I bufa.

—He fet la traducció anglesa d'uns poemes de Carner, publicats a Oxford. Potser és un llibre que no ha tingut la difusió que mereixia. Tinc traduïts poemes de l'Espriu, sí; Nit interior de Blai Bonet, que és un dels millors poemes místics moderns. Blai Bonet em va impressionar molt; el vaig conèixer a Mallorca. Quan vaig parlar amb ell, a casa seva, va donar un cop molt fort, amb el puny tancat, sobre la taula i va dir: «A Espanya només queden quatre o cinc cristians...» Sí, ho va dir així: quatre o cinc... I Foix, també l'he traduït. Ara sortirà un poema de Riba a una nova revista irlandesa, sí, és clar, Riba era molt important. També he traduït coses d'Albert Manent, de l'Horta, de Vallverdú —a poc a poc va fent memòria, beu pausadament una mica de cervesa, fa un silenci, reprèn la llista—. A Mallorca durant la guerra civil de Rosselló-Pòrcel és una poesia que m'agrada molt, sí, també la tinc traduïda. Ah! i Maragall, i Verdagué...!

L'activitat del senyor Pearse Hutchinson en favor de la poesia catalana a Irlanda i també a Anglaterra ha estat llarga i constant, insistent. A la ràdio irlandesa i a les revistes literàries, als diaris, ell ha estat per a nosaltres un amfitrió de primera.

—A Irlanda no hi ha cap bon aficionat a la poesia, cap homme de lettres que no tingui notícia de la literatura catalana o no la conegui —ho diu sense cap orgull, com

si assolir aquest resultat hagués estat el seu deure.

—En una època vaig tenir molta amistat amb l'Albertí, l'editor, sí. Ell em va encarregar les traduccions a l'anglès i a l'irlandès d'Assaig de càntic en el temple, per a l'Obra poètica. I jo vaig encomanar-li les traduccions a l'islandès i a l'escocès. La islandesa va fer-la Thor Vihjalmsson, que és un poeta jove que vaig conèixer a Florència. Molt agradable Florència, i la gent, tan gentile... hi érem per un congrés d'escriptors, sí... Aquest Vihjalmsson em va presentar Halldór Laxness, sí. Me'l va presentar dues vegades! Hugh Mac Diarmid és un poeta escocès, un dels grans poetes occidentals vius. Això que la gent no el conegui més és terrible! Els anglesos l'ignoren perquè escriu en escocès, diuen que és un dialecte... L'imperialisme anglès... Talla les frases, o inicia un acudit amb una aguda cantarella. Quan aixeca la veu, aquesta li és una mica cridanera, però llegeix i recita amb un to greu i profund, molt avinent. Ens diu vuit versets d'una cançó irlandesa de taverna, i acabem brindant. Hem de fer-nos omplir les pintes altra vegada. Noi, això de la cervesa se'n va com l'aigua!

—L'any 1961 vaig tornar a Barcelona per passar-hi un mes. Sí, només un mes. I m'hi vaig quedar sis anys! M'hi trobava bé, a Barcelona, sí. Vaig viure a Gràcia i a Sarrià, al carrer de Sant Eusebi i al carrer Major.

Tot recordant alguns llocs, algunes persones, diu algunes paraules gruixudes.

—Donava classes, feia traduccions, algunes coses per a l'Ajuntament, per als turistes, res d'especial... Ah! i l'Oda a Barcelona de Verdagué; la vaig traduir pel Congrés de Bibliòfils: un llibre molt bonic, en paper molt car, amb traduccions a cinc llengües... Quines coses! Em vaig quedar sis anys i no he begut mai aigua de Canaletes (sí n'arriba a beure! —penso jo). L'any 1965 a Gràcia encara es podien prendre cubas-libres per sis pessetes; era una meravella! En aquesta època vaig conèixer molta gent, però el més important per a mi va ser el descobriment de l'Oliver; no l'havia llegit mai amb prou atenció. Un bon amic, en Joaquim Molas, m'hi va introduir; li n'estic molt agraït. L'Oliver és un gran home. Tinc traduïda una dotzena de poesies seves, de Terra de Naufragis i de Vacances pagades; potser arribaré a fer-ne un recull per publicar-lo en anglès, no sé... Ah, sí! i Circumstàncies... però ell ja ho diu: és

un llibre més circumstancial. El poema de la neboda monja m'agrada molt, i la tirallonga de monsil-labs. L'Oliver té molta punxa... ironia, sí una terrible ironia.

El senyor Pearse Hutchinson no vol parlar de les coses que no li agraden de Catalunya, diu que tot li agrada, però sospito que es tracta d'una mostra més de la seva cortesia. Recorda silenciosament els anys passats a Barcelona, potser amb certa melangia. Sé que quan va tornar a Irlanda, el 1967, li van fer una rebuda apoteòsica. Es veu que estava emocionat i que no hauria volgut arribar mai a Dublín.

—Pots dir que el que més m'agrada de Catalunya són els canalons, la sardana i el tren de Sarrià. El tren de Sarrià és el millor transport públic de tot Europa! L'agafava tot sovint..., algunes vegades hi vaig coincidir amb en Foix i fèiem petar la xerrada.

Explica alguna anècdota, riu. Hem de demanar una altra cervesa. Encara ens queden deu minuts abans que no toquin la campaneta i ens fumin fora: les hores de la consumació alcohòlica a Gran Bretanya tenen un reglament tan estricte com el joc del cricket o el bridge. El senyor Pearse Hutchinson convida: ara fa un any va guanyar el segon premi de la Butler Family Award, una fundació americana per a obres de creació en irlandès. Li van donar mil lliures esterlines. El seu llibre guanyador —poemes— es diu Faostin Bhacach, que vol dir alguna cosa com «confessió coixa», o «imperfecta».

—També he publicat dos llibres de poemes en anglès: Tongue without hands (1963) i Expansions (1969). El primer títol és d'un vers del «Mio Cid», on un cavaller, un guerrer, fa callar un poeta i li diu així: «lengua sin manos, cómo osas hablar?»; això està molt bé: «lengua sin manos»... El títol del segon llibre és una sentència d'Espriu: «les obscenes expansions de la veritat»; és el que són les meves poesies... Arriba l'hora. Sona la campaneta. Hem de beure un glop llarguissim, final. El senyor Pearse Hutchinson ho fa amb resignada parsimònia. Fora fa bo, encara. Caminem plegats una estona. Pel carrer un barbut grenyut, un professor amb armilla i tot, dues noies lletjotes, una vella sense gos... Ens acomiadem. El senyor Pearse Hutchinson s'allunya amb passes llargues, però sense presses; en l'aire voleien una mica els faldons del seu gran abric verd, etern.

FRANCESC PARCERISAS

CAPDEVILA
JOIERS i ARGENTERS

A LA CIUTAT DE BARCELONA